

HORVÁTH KATALIN

A KÖZIGAZGATÁSI HUMÁNERŐFORRÁS FEJLESZTÉS JELENLEGI GYAKOR- LATA (A FORMÁLIS ÉS NEM FORMÁLIS TANULÁS JELENLEGI FORMÁI ÉS AZ ELEKTRONIKUS KÖZIGAZGATÁS KIHÍVÁSAI)*

Bevezetés

Az elektronikus kormányzat kialakulásának, fejlődésének elsődleges hajtóereje az intézményi, később a kormányzás hatékonyságának növelése volt. A kezdetben elsősorban hatékonysági célokat szolgáló e-közigazgatás az elmúlt években gazdaságpolitikai eszközzé vált, lehetővé tette a szolgáltató állam kialakítását és egyúttal az EU tagországok számára kijelölte a modern kormányzati működés fejlesztésének elvárás rendszerét.

A minőségi közszolgáltatások nyújtása, az aktív demokratikus kapcsolatok erősítése az informatika adta lehetőségeken keresztül valósítható meg:

Az infokommunikációs technológiák használata a közigazgatásban, összekapcsolva a megfelelő átfogó szervezeti átalakítással és készségfejlesztéssel, tudásmenedzsmenttel, biztosítja a korszerű közigazgatás kialakítását.

Az e-közigazgatási megoldások érvényesülésének egyik komoly akadálya a közszférában dolgozók ellenállása. A destruktív magatartás oka egyrészt az informatikai ismeretek hiánya illetve az új technológiákkal szembeni bizalmatlanság. Ez jelentős problémát okoz egy-egy új informatikai rendszer bevezetésénél vagy a munkafolyamatok átszervezésénél.

Az elérendő cél az elektronikus működéshez szükséges alapvető képességek elsajátításának és hivatali kultúra kiépülésének elősegítése a kormányzatban, a közigazgatás személyi állományában. A köztisztviselők attitűdjének formálása, informatikai eszközökkel kapcsolatos kompetenciájuk fejlesztése. Az informatikai képzés, digitális alkal-

* Ez a tanulmány a Budapesti Corvinus Egyetem 4.2.1/B-09/1/KMR-2010-0005. számú TÁMOP program [Társadalmi Megújulás Operatív Program] *Hatékony állam, szakértő közigazgatás, regionális fejlesztések a versenyképes társadalomért* alprojektjében, a „Közigazgatási szervezet és e-kormányzás” műhelyben készült. A műhely (kutatócsoport) vezetője: Imre Miklós. A tanulmányt szakmai szempontból lektorálta: Balogh Zsolt György egyetemi tanár (PTE). A szerző egyetemi docens (BCE Közigazgatás-tudományi Kar); elérhetősége: katalain.horvath@uni-corvinus.hu.

mazások felhasználói szintű oktatása, e-learning tananyagok kifejlesztése hozzájárulhat a digitális írástudatlanság csökkentéséhez a közsféra személyi állományában.¹

Jelen dokumentum célja a régióban folyó, meghatározó, az informatikai írástudás megszerzésére, fejlesztésére irányuló, ill. az e-közigazgatás elméleti hátterét és gyakorlatát tárgyaló képzések áttekintése, a jövő látható és/vagy tervezett fejlesztési irányainak felvázolása.

Információs társadalom és közigazgatás

Napjaink társadalmi, gazdasági fejlődésének középpontjában az Információs Társadalom kiépítése áll. Ma már nincs olyan ágazata a társadalomnak, ahol az információs, infókommunikációs technológiák, az Internet széleskörű elterjedése ne hozott volna minőségi változást.

Minden szervezet hatalmas mennyiségű információt gyűjt össze, hoz létre, tárol, kezel és ad tovább, miközben egyre jobban függ az információtól és az azt szolgáltató rendszerektől. Az információs rendszerek magukban hordozzák annak lehetőségét, hogy megváltoztassák egy szervezet működését. Új lehetőségeket nyitnak, leegyszerűsítik az eljárásokat, növelik a vezetés hatékonyságát. Hatással vannak a vezetési és munkagyakorlatra, munkakörökre, beosztásokra, szervezetre, szakértelemre és létszámra egyaránt.

Az információs társadalomról

Az információs társadalom kifejezés 1995 körül terjedt el, amikor az üzleti életben és a fogyasztói társadalomban egyaránt elterjedt az Internet használata.

M. Bangemann vezette szakértői bizottság 1994-ben kidolgozta az Európa és a Globális Információs társadalom c. dokumentumot az EU Tanácsa számára. Lényege: a technológiai fejlődés eredményeként az 1960-as évek óta a világban az ipari társadalomból az információs társadalomba való átmenet folyamata játszódik le. A változások fő mozgatója az információs forradalomnak nevezett jelenség.

Az információs társadalom fogalmának, gazdag értelmezési lehetősége miatt, nincs egyszerű definíciója. Egy példa a sok meghatározás közül:

Az információs társadalom az információ és a tudás szabad létrehozásán, forgalmazásán, hozzáférésén és felhasználásán alapuló társadalmi struktúra, amelyet az élet számos területén végbemenő globalizáció jellemez.²

A számos megfogalmazásban közös, hogy az információs és kommunikációs technológia forradalmi változásának hatására a társadalomban végbemenő átalakulások eredményeként kialakuló új társadalmi formának tekintik az információs társadalmat.

¹ „Hatékony állam, szakértő közigazgatás, versenyképes társadalom” projekt. Az E-kormányzás műhely tézisei BCE KIK

² Nemzeti Informatikai Stratégia (NIS) Kezdeményezés, 1995

Az információs társadalom kifejezés egyszerre jelent:

- digitális hatalmat (a hatalom alapja az információval való rendelkezés),
- gyorsan fejlődő információs és kommunikációs technológiát,
- információ vezérelte gazdaságot,
- információalapú - tudás alapú - társadalmat.
- Fontosabb jellemzői:
- az információ önálló értékévé válik,
- az információ hatalmi tényezővé válik (információ monopólium),
- középpontjában az információ-feldolgozó technológia áll,
- a tudás felezési ideje jelentős mértékben csökken, követelménnyé válik az élet-hosszig tartó tanulás, az ismeretterületek közötti mobilitás.

Az információs társadalomban a gazdaság döntő forrásává a tudás válik. Emiatt ezt tudás alapú társadalomnak is nevezik. A tudás alapú társadalom egyben tanulás alapú társadalom is. Aki az információs társadalom munkaerőpiacán helyt akar állni, annak egész életén át tanulnia kell. Ez a továbbképzés általában távtanulást jelent, amelyhez egyre inkább az Internet szolgáltat közegét.

Az információs társadalom megvalósulásának előfeltétele:

- infrastruktúra: legyen számítógép, hálózat, Internet elérés,
- tartalom: érdemes legyen a hálózatot használni,
- képzés: az állampolgárok tudják használni az új technológiát.

Az állam, a kutatók, a gazdasági szereplők, és a társadalom közül a fejlesztési kérdések tekintetében az államnak kulcsszerepe van. Az összehangolt, egységes fejlesztéshez célszerű, ha az állam rendelkezik információs társadalom-politikával, amit stratégiában rögzít.

Az információs társadalom a közigazgatásra is jelentős hatással van. A könnyű információhoz jutással a demokrácia erősödik, a kormányzat és az állampolgárok viszonya megváltozik. Előtérbe kerül a közigazgatás elektronizációja, az e-közigazgatás.

Az információs társadalom közigazgatásra gyakorolt hatásai:

- a kormányzati, közigazgatási hivatali munka növekvő átláthatósága, ellenőrizhetősége,
- az ügyfél kiszolgálás javítása, elektronikus ügyintézés terjedése,
- intézményi adatbázisok összekapcsolása, integrált hivatali információs rendszerek kialakítása, ezáltal egységes, szabályozott ügyrendek kialakítása,
- a kormányzati munka, a közigazgatás irányítási színvonalának javítása,
- növekvő hatékonyság, gyorsabb, kevésbé költségigényes adminisztráció,
- e-demokrácia növekedése.

Az Európai Unió az információs társadalom fejlesztése érdekében az 1990-es évek végétől több programot, akciót is kidolgozott. Ilyenek voltak pl:

- eEurope program: Információs Társadalom mindenkinek,
- eEurope 2002 program: célja, Európa teljes körű haszonélvezője legyen azoknak a gazdasági és társadalmi előnyöknek, amelyek az Internet és a kapcsolódó digitális technológiák felhasználásából nyerhetők,

- eEurope+ akcióterv, mely a csatlakozó országok felkészülését támogatta, a 2000-2003 időszakra,
- eEurope 2005 program: célja szolgáltatások, alkalmazások és internetes tartalmak fejlesztése, a szélessávú és biztonságos infrastruktúra kiépítése,
- i2010 program, Európai Információs Társadalom a növekedésért és foglalkoztatásért.

Az i2010 program stratégiai céljai:

- Egységes Európai Információs tér kialakítása, a piaci lehetőségek bővítése érdekében.
- Kutatás bővítése (K + F beruházások növelése).
- A kutatásokra fordított összegek növelése és a kutatások eredményeinek felhasználása a gazdaság növelésére.
- Befogadó Információs Társadalom elérése, közszolgáltatások és életminőség javítása információs technológiákon keresztül.

Az infó-kommunikációs technológiák felhasználása a közszektor szolgáltatásai területén azonnali előnyöket jelent az állampolgárok számára. Valamennyi európai állampolgár számára biztosítani kell, hogy a kiépülő egységes európai információs térség előnyeit ki tudja használni, például a hatékonyabb közszolgáltatások keretei között.

A tervezeten belül kiemelték az e-kormányzatra vonatkozó cselekvési terv kidolgozását, az infó-kommunikációs technológia körébe tartozó nyilvános szolgáltatások stratégiai célként kezelését.³

Információs Társadalom Stratégiák Magyarországon

A magyar információs társadalmi fejlődésnek több évtizedes előtörténete van. 1968-ban jött létre a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság. 1971-ben indult a Számítástechnikai Központi Fejlesztési Program. 1983-ban kormányhatározat indította útjára az iskola-számítógép programot. 1986-ban a Kormány elfogadta az Elektronikai Gazdaságfejlesztési Programot. 1987-ben elindult a Magyar Tudományos Akadémia és az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság kezdeményezésére az Információs Infrastruktúra Fejlesztési (IIF) program. Az 1990-es évek közepétől a civil szféra szakemberei, ill. kormányzati szereplők több dokumentumot is kidolgoztak az információs társadalom stratégiai fejlesztéséhez. A biztató előzmények ellenére mégis csak 2000 után készült el egy átfogó információs társadalom stratégia.

Az 1994-es Bangemann-jelentés hatására Magyarországon is elkészült egy dokumentum „Nemzeti Informatikai Stratégia” cím alatt, amelyben a szerzők megfogalmazták az európai felvetések hazai megvalósítási lehetőségeit.

A Nemzeti Informatikai Stratégia – bár elfogadásra nem került, - a későbbiekben több stratégiai anyag kidolgozásának alapjául szolgált. Ezek közül néhány:

³ HORVÁTH - ORBÁN – KÖNIG - KOHÁNY: *A közigazgatási informatika alapjai* BCE KIK jegyzet, Budapest, 2009

- Az információs társadalom kormányzati teendői - 1998
- Magyar Válasz az Információs Társadalom kihívásaira - 1999
- Tézisek az Információs Társadalomról - 2000
- Magyar Informatikai Charta – 2000
- Széchenyi-terv
- Nemzeti Információs Társadalom Stratégia – 2001

Nemzeti Információs Társadalom Stratégia

Magyarországnak csak 2001 májusára készült el az első saját információs társadalom stratégiája, a Nemzeti Információs Társadalom Stratégia (NITS). A NITS a Széchenyi-terv Információs Társadalom- és Gazdaságfejlesztési Programjára épült. Egy átfogó koncepciót fogalmazott meg az információs társadalom kiépítésére. Alapvetően három fő terület – ember, eszköz és tartalom – fejlesztését irányozta elő.

A NITS hét célkitűzés köré csoportosította a fő teendőket, melyeket cselekvési programokban fogalmazott meg:

- Infrastruktúra-fejlesztési program.
- Gazdaságpolitikai program.
- Kultúra program.
- Oktatási program. Ebben prioritást kapott az információs írástudás arányának növelése a közoktatásban, a felsőoktatásban és a szak/felnőttképzésben, illetve az infó-kommunikációs technológiák oktatásban történő használatának - kiemelten a távoktatásnak – támogatása.
- Társadalompolitikai program.
- Elektronikus Kormányzati program.
- Ennek célja a modern informatikai megoldásokon alapuló, költség-hatékony belső és külső munkavégzés érdekében a kormányzati ügyvitel elektronizálásának támogatása, illetve a szolgáltató kormányzat kialakításának elősegítése.
- Önkormányzati program.
- Célja: az önkormányzati ügyvitel elektronizálásának támogatása, illetve a szolgáltató önkormányzatok kialakításának elősegítése.

A cselekvési programok középpontjában minden további program előfeltétele, a törvényi és jogi szabályozási környezet, az anyagi-technikai infrastruktúra fejlesztése állt. Minden program az ember, eszköz és tartalom hármas egységén alapult.

A 2001-ben elkészült NITS célkitűzései csak részben valósultak meg. 2003-ban a fejlesztési célok egy új stratégiában, a Magyar Információs Társadalom Stratégiában kerültek megfogalmazásra.

Magyar Információs Társadalom Stratégia

A Kormány a 1126/2003. (XII.12.) Kormányhatározatban fogadta el a magyar információs fejlesztések hosszú távú, 10-15 évre szóló stratégiáját. A MITS azt kívánja elérni, hogy

„Magyarországon tíz éven belül tudás-alapú gazdaság, modern információs társadalom, állam és önkormányzat alakuljon ki”⁴.

A MITS az ország felzárkózása kulcsának az információs és kommunikációs technológiák alkalmazásának kiterjesztését tekinti. E technológiák széleskörű alkalmazása, termelőerővé válása biztosíthatja a gazdaság modernizálását, a hatékonyság és versenyképesség növelését, és ezen keresztül egy új fejlettségi szint, az információs társadalom célkitűzéseinek megvalósítását. Az információs társadalom magyar stratégiájának kiemelt célja az eEurópa-hoz történő csatlakozás, illetve a felzárkózás feltételrendszerének megteremtése.

A MITS modellje a korszerűsítés két alapvető pillérét, (folyamatok informatizálása, elektronikus szolgáltatások) és több beavatkozási területet, (tartalom és szolgáltatások, infrastruktúra, tudás és ismeret, jogi és társadalmi környezet, kutatás és fejlesztés, esélyegyenlőség) a területeken belül pedig főirányokat különböztet meg. A MITS célkitűzései a főirányokba besorolható, különböző szintű programokon keresztül valósulnak meg.

Tárgyalásunk szempontjából fentiek közül a következők érdemelnek különös figyelmet:

- A közigazgatási főirányon belül megfogalmazott célkitűzések a következők:
- A szolgáltató állam megvalósítása az ügyintézés korszerűsítésével és lakosság széles köre által elérhető szolgáltatások rendelkezésre bocsátásával, az EU által meghatározott szolgáltatások biztosításával.
- A főirány központi kiemelt programjai:
- E-Kormányzat: alapvető közszolgáltatások (ügyfelek felé, ill. belső folyamatoknál) megvalósítása elektronikus szolgáltatásként,
- E-Önkormányzat: elektronikus szolgáltatások, portálok, digitális önkormányzatok.
- Az oktatási főirány célkitűzései pedig az alábbiak:
- A műveltségi szint emelése és a hazai munkaerő versenyképességének megőrzése érdekében az oktatás különböző szintjein folyó oktatási, képzési tevékenységeknek, valamint az oktatás adminisztrációjának az informatika eszközeivel történő támogatása.
- A főirány központi kiemelt programja az e-oktatás, digitális kultúra meghonosítása az oktatásban.
- Kiemelten kell foglalkozni az oktatási, képzési tevékenységnek az informatika eszközeivel történő támogatásával, a digitális tananyagok készítésével és terjesztésével, valamint az oktatási adminisztrációs rendszerek fejlesztésével. Az élethosszig tartó tanulás és az esélyegyenlőség biztosítása szempontjából is kiemelt jelentőségű eszköz a távoktatás és a felnőttképzés.
- Támogatni kell a felsőoktatásban az információs társadalom ismereteinek tanítását. Modernizálni kell az oktatásügyi intézmények elektronikus szolgáltatásait.
- A tudás, ismeret főirány célkitűzése: az információs társadalom legfőbb termelőerejét jelentő információ és tudás fejlesztése, a lakosság széles köre számára biz-

⁴ Magyar Információs Társadalom Stratégia, Informatikai és Hírközlési Minisztérium, 2003

tosítva az információ megszerzéséhez és az elektronikus szolgáltatások igénybevételéhez szükséges ismereteket. A főirány központi kiemelt programja: digitális írástudás, az IT használatának képessége.

Elektronikus Kormányzat

A MITS részét képező E- Kormányzat 2005 Stratégiában az e-kormányzás szóval azt a technológiai korszakváltást jelölik, amely az elektronikus eszközök alkalmazásával lehetővé teszi a kormányzati munka minőségi megváltoztatását, beleértve a szabályozási, szervezeti és humán dimenziókat is.

Az E- Kormányzat Stratégia fő célkitűzései:⁵

- létre kell hozni az elektronikus kormányzás megbízható működését lehetővé tevő fizikai infrastruktúrát;
- olyan egységes alkalmazás- és kapcsolatrendszert (elektronikus kormányzati közművet) kell biztosítani az állampolgárok számára, amely egységes logikai és biztonsági rendszerben teszi lehetővé számukra mindennapi ügyeik távolról történő intézését, és hatékony támogatást nyújt e feladatok megoldásában;
- meg kell valósítani az eEurope 2005 akcióprogramhoz kapcsolódó alapvető e-kormányzati szolgáltatásokat.

Az elektronikus kormányzat három, jól elkülöníthető szerkezeti elem együtteseként jelenik meg:

- a közszolgálati szektor intézményei belső működésének megújítása (back-office);
- a lakosság és az üzleti szektor kommunikációja ezekkel az intézményekkel (front-office);
- a back-office és front-office, az egyes közigazgatási szervek, illetve a közigazgatás és az ügyfelek közötti kommunikációt biztosító kapcsolati háló (réteg), amelynek távolról biztosítani kell a hiteles személyazonosítást is.

Az elektronikus kormányzat kiépítése nem egyetlen kormányzati szervezet feladata, az a szereplők széles körét érinti.

Az elektronikus kormányzat fő céljai:

- Az állami (kormányzati) szolgáltatások minőségének javítása.
- Hatékonyabb és költségtaékarékosabb állami működés kialakítása.
- Az állampolgárok demokratikus részvételének az erősítése, az állam átláthatóságának a növelése.

Az elektronikus kormányzat kiépítése során a programok és erőforrások jelentős része az infó-kommunikációs infrastruktúra fejlesztésére irányul, de természetesen más területekre is kihat.

⁵ eKormányzat 2005 E-Kormányzat Stratégia és Programterv Miniszterelnöki Hivatal Elektronikus Kormányzati Központ, 2003

Az e-kormányzati fejlesztések az alábbi területeket érintik:⁶

- Tartalom és szolgáltatások: digitális adatvagyron bővítése és elérhetőségének biztosítása, már meglévő kormányzati digitális adatbázisok integrálása.
- Szabályozás és eljárások: elektronikus ügyintézéshez szabályozás szükséges. Az ügyféloldali szolgáltatások fejlesztése megköveteli a háttérfolyamatok, rendszerek és intézmények átalakítását. Szükséges a magas szintű „e-„ törvények (e-aláírás, e-kereskedelem, stb.) kibontása, a gyakorlati alkalmazás megfelelő szabályozása. Biztosítani kell az adatvédelmet, adatbiztonságot.
- Kultúra és egyéni tudás: humán tényező fejlesztése kormányzati és állampolgári, ügyfél oldalon. Szükséges a kormányzati dolgozók gondolkodásmódjának, a szervezeti-intézményi kultúra megváltoztatása. Egyén szintjén kiemelt fontosságú a digitális írástudás fejlesztése.
- IKT infrastruktúra: alap infrastruktúra (központi gerinc-hálózat, Internet, helyi hálózat), központi és helyi rendszerek és alkalmazások, adatbiztonság és adatvédelem, portál, Intranet, infrastruktúra kialakítására vonatkozó szabályozások.
- Intézményrendszer és együttműködés: a hierarchikus típusú közigazgatásban a horizontális együttműködési formákat kell fejleszteni.

Az e-kormányzati stratégia programtervének megvalósítása eredményeként 2005 végére

- kialakult az e-közigazgatás /e-közszolgáltatás alapinfrastruktúrája az Elektronikus Kormányzati Gerinchálózat (EKG),
- a Ket. hatályba lépésével megvalósult az elektronikus közigazgatási ügyintézés és az ehhez kapcsolódó szolgáltatások kialakításának jogi akadálymentesítése,
- bővült az online elérhető ügyintézés köré. A Központi Elektronikus Szolgáltató Rendszer az EU által elvárt 27 e-közszolgáltatás funkción kívül számos ügyintézéshez nyújt támogatást az Ügyfélkapun keresztül.
- az elektronikus szolgáltatásoknak a Kormányzati Portálon keresztül biztosított egykapus elérhetősége mind a magyar, mind a külföldi állampolgároknak biztosítja az igénybevétel lehetőségét,
- az állampolgárok és a vállalkozások online hozzáférhetnek a közigazgatás átláthatóságát biztosító adatokhoz, információkhoz,
- megvalósult az EKG összekapcsolása a TESTA hálózattal, amely az EU adminisztrációjával, hivatalaival való elektronikus adatkapcsolatokat biztosítja.

Ami a fejlesztések további lépéseit illeti, azok számos további stratégiában, tervekben, illetve operatív programokban fogalmazódnak meg, mint pl. az e- Önkormányzat Ágazati Informatikai Részstratégia, a Nemzeti Fejlesztési Terv, az Új Magyarország Fejlesztési Terv, az Államreform Operatív Program és az Elektronikus Közigazgatás Operatív Program.

Az e- Önkormányzat Ágazati Informatikai Részstratégia (EÖR) egy ajánlás a hatékonyabb, dinamikusabb, eredményes közigazgatás megteremtéséhez.

Az e-Önkormányzat céljai röviden az alábbiakban foglalhatók össze:

⁶ eKormányzat 2005 E-Kormányzat Stratégia és Programterv Miniszterelnöki Hivatal Elektronikus Kormányzati Központ, 2003

- Elektronikus ügyintézés, ügykezelés megvalósítása:
- Komplex (integrált) elektronikus közigazgatási rendszerek, alkalmazások implementálása
- Informatikai infrastruktúra menedzsment korszerűsítése
- Humán erőforrás korszerűsítés.

Az uniós politikák a következő évek hazai e-kormányzati programjai számára is jelentős előnyt biztosítanak. Magyarország bekapcsolódott az EU i2010 stratégiaalkotó munkájába is, amelynek célja az információs és tudásalapú társadalom fejlesztése.

Az „E- Közigazgatás Stratégia 2006” c. dokumentum az EU által az i2010 stratégiában kitűzött célok elérése érdekében prioritásként kezeli a hazai e-közigazgatási tudásbázis és tudásközösség létrehozását.

Az E-közigazgatás 2010 Stratégia három területet céloz meg, hogy ott átfogó iránymutatást adjon. Ezek:

- A közszolgáltatások átalakítása az állampolgárok, a vállalkozások, az adófizetők és a velük közvetlen kapcsolatban dolgozó köztisztviselők érdekében.
- A közigazgatás szervezetei és a közszolgáltatások háttérrendszerei számára integrált szolgáltatások bevezetése a közigazgatás átlátható és hatékony működésének megvalósítása érdekében.
- A közszféra szakmai hozzáértésének, technológiai felkészültségének technológiabefogadó képességének növelése a vezetés és a megvalósítás szintjein, a közszolgáltatások hatékony nyújtása érdekében.

A közigazgatási humán erőforrás fejlesztését célzó képzések

Amennyiben a közigazgatási humán erőforrás fejlesztést az e-kormányzás, e-közigazgatás aspektusában közelítjük meg, úgy mindenképpen interdiszciplináris felfogásban kell gondolkodjunk. Az e-közigazgatás témájú képzések ugyanis a közigazgatástudomány, az informatika és a szervezés-vezetéstudomány fogalomrendszerét, tartalmi elemeit, eszközrendszerét, módszereit egyaránt használják.

Az információs társadalom korában számos kompetenciával kell rendelkezünk ahhoz, hogy képesek legyünk eligazodni a minket körülvevő információáradatban, valamint képesek legyünk használni az életünk valamennyi területén megjelenő informatikai infrastruktúrát. A digitális írástudás ma már elengedhetetlen feltétele az információszerezésnek és közlésnek, valamint a digitális világban való tájékozódásnak, s ezen belül az elektronikus közigazgatás használatának is.

Képzési célok és célcsoportok

Az e-közigazgatáshoz kapcsolódó oktatási, képzési programok szükségessége két fő irányban jelenik meg. Az egyik az ügyféloldali felhasználókat, az állampolgárokat, vállalkozásokat helyezi a középpontba, miszerint annak érdekében, hogy igény jelenjen

meg az e-közigazgatási szolgáltatások használatára, bővíteni kell a digitális írástudást. A másik főirányt a közigazgatási felhasználók képzése jelenti. Ide tartoznak a

- központi államigazgatás
- intézményvezetők, döntéshozók,
- e-közigazgatási szolgáltatásért felelős munkatársak,
- e-közigazgatási szolgáltatást üzemeltető illetve azt irányító munkatársak,
- önkormányzatok
- választott testületi tagok és tisztségviselők,
- vezető beosztásban dolgozó köztisztviselők, döntéshozók,
- e-közigazgatási szolgáltatásért felelős munkatársak.
- e-közigazgatási szolgáltatást üzemeltető illetve azt irányító munkatársak.

Ezek az elméleti és gyakorlati képzések a digitális írástudás oktatásán túl, a menedzser szemlélet, az informatikai szemlélet és a szolgáltató szemlélet kialakítására és folyamatos fejlesztésére fókuszálnak.

Képzési típusok és képző intézmények

Az e-közigazgatással összefüggő képzések az oktatási paletta rendkívül színes spektrumában jelennek meg, mind a formális, mind a nem formális képzések kategóriáiban. Fellelhetők a felsőoktatástól a felnőttképzésig, az elméleti képzésektől a gyakorlatorientált megoldásokig.

A képzéseket, melyekben önálló szakként, szakirányként vagy tantárgyként, illetve tematikai modulként találkozhatunk velük, az alábbiak szerint csoportosíthatjuk:

- a felsőoktatás alap- és mesterképzései,
- szakirányú továbbképzések,
- tanfolyamok, önálló felnőttképzési programok.

A képző helyek lehetnek felsőoktatási intézmények, szakképző és felnőtt képző műhelyek és/vagy cégek, civil szervezetek, kutatóhelyek, stb.

Felsőoktatási alap- és mesterképzések

A régió közigazgatási felsőoktatását tekintve, kétségtelenül a Budapesti Corvinus Egyetem Közigazgatás-tudományi Kara tekinthető a képzés bázisintézményének. A Karon 2002 óta foglalkoznak kutatási szinten az e-közigazgatás szervezéstani, munkafolyamatmodellezési, jogi vetületével. Az e-közigazgatási képzés már 2003-ban megjelent a Kar három tanszékének tantárgyi kínálatában. Ezek az Államigazgatási Tanszék, a Közigazgatási Informatikai Tanszék, és a Közigazgatás-szervezési és Urbanisztikai Tanszék.

Az Államigazgatási Tanszék, mai nevén Közigazgatási Tanszék elsősorban a közigazgatás-tudomány jogi aspektusait oktatja, kutatja. (Munkatársaik kutatása jelen projekt másik prioritásaiban kapott helyet). A Közigazgatás-szervezési és Urbanisztikai Tanszék (KSZUT) a téma vezetési, e-közigazgatásszervezési, urbanisztikai és regionális vetületei-

vel foglalkozik. Itt most, portfóliójából e-közigazgatási képzéseinek módozatait emelem ki.⁷

Az igazgatásszervezők informatikai, számítástechnikai alapismeretekre való oktatása – mely a digitális írástudásra irányuló képzések előfutárának tekinthető - 1984-re nyúlik vissza, azokra az évekre, amikor az első számítógépek megjelentek a közigazgatási gyakorlatban. Az említett tárgyakat a jogelőd intézmény, az Államigazgatási Főiskola Szervezési és Vezetési Ismeretek Tanszék oktatói gondozták. Napjainkban ezek a munkatársak a Közigazgatási Informatikai Tanszéken (KIT) folytatják, meg-megújuló tartalommal, módszertannal és a kihívásoknak megfelelően, a portfólió folyamatos bővítésével a munkát.

A digitális írástudás, az e-közigazgatási ismeretek oktatásának történeti előzményeit átfogóan több dokumentum, publikáció is tartalmazza. Az e-közigazgatásra vonatkozóan itt Belényesi Emese: E-közigazgatás a magyar felsőoktatásban és továbbképzésben c. kötetét emelem ki, mely a régió túlmutató vonatkozásokat is felvonultatja. Jelen dokumentumban csak a szűkebb, aktuális kínálat felvázolására törekszem.

Digitális írástudás és E-közigazgatási ismeretek az alapképzésben

Az információs társadalom korában a digitális írástudás nélkülözhetetlenségéről korábban már tettünk említést, s célcsoportjaiként mind a közigazgatás ügyféloldali felhasználóit, mind pedig a szolgáltató oldal szereplőit megjelöltük. Nem véletlen tehát, hogy valamennyi felsőoktatási intézményben, így a BCE-n is az erre irányuló tárgyak kötelező, alapozó tárgyként jelennek meg az alapképzésben. A tárgyakat a Közigazgatástudományi Karon a Közigazgatási Informatikai Tanszék gondozza.

Információtechnológiai ismeretek

A tantárgy oktatásának célja

A hallgató legyen tisztában az informatika elméleti alapfogalmaival. Ismerje a legfontosabb hardver eszközöket, operációs rendszereket és a számítógép különböző alkalmazási lehetőségeit, a legfontosabb alkalmazói szoftvereket, köztük az elektronikus levelezés és az Internet kínálta szolgáltatásokat. Legyen tájékozott az információ technológia által kínált újdonságok terén.

Tematikai egységei

- Adatfeldolgozási alapismeretek
- Hardver ismeretek, szoftver fogalma, szoftverek csoportosítása
- Operációs rendszer, Felhasználói programok
- Számítógépes hálózatok
- Internet, Elektronikus levelezés

⁷ BELÉNYESI E. (2009): *E-közigazgatás a magyar felsőoktatásban és továbbképzésben*, E-Government Alapítvány a Közigazgatás Modernizációjáért, Budapest

Számítástechnikai alkalmazások I-II.

A tantárgy oktatásának célja

A közigazgatásban elterjedten használt irodai programcsomagok használatának készség szintű elsajátítása. A hallgató a gyakorlati foglalkozásokon végzett (nappali tagozaton kétféléves) munka eredményeképpen magabiztosan és az irodai munkában elvárható színvonalon kell kezelje az éppen aktuális szövegszerkesztő, táblázatkezelő és adatbázis-kezelő számítástechnikai alkalmazásokat, valamint az Internet kínálta böngészési és az elektronikus levelezési lehetőségeket.

Tematikai egységei

- Operációs rendszer használata. Lemez-, könyvtár- és állománykezelés.
- Intéző használata. Tömörítés. Környezeti feltételek beállítása.
- Szövegszerkesztési alaplécek (karakterformázás, bekezdések igazítása, térköz, sorköz állítása, behúások, felsorolás és számozás, lapformázás, szegély és mintázat, elválasztás, formátummásoló, keresés és csere).
- Tabulátorok, táblázatok, hasábok használata a dokumentumokban.
- Stílusok használata, készítése, módosítása. Tartalomjegyzék készítése.
- Objektumok, képek beszúrása, csoportosítás, egyenletszerkesztő, lábjegyzet készítése, helyesírás ellenőrzés.
- Körlevél készítése.
- Táblázatkezelési alapok (egyszerű táblázat készítése, eszközkészlet, mentés, nyomtatás), formázás. Cella- és tartományhivatkozások. Cellák alapformátumainak beállítása. Egyszerűbb matematikai függvények.
- Feltételes formázás. Képletek, dátumkezelési, matematikai és statisztikai függvények alkalmazása.
- Feltételes formázás. Képletek, dátumkezelési, matematikai és statisztikai függvények alkalmazása.
- Mátrix, logikai és pénzügyi függvények használata.
- Internet böngészők használata. Keresés az Interneten (kereső rendszerek, megtalált információk mentése, nyomtatása). Elektronikus levél írása, fogadása, válasz küldése, csatolások alkalmazása.
- Az Access adatbázis-kezelő felületének bemutatása, főbb objektumok. Adatbázis tervezése, létrehozása
- Tábla tervező nézete. Mezőtulajdonságok
- Importálás Excel táblából, más adatbázisból.
- Tábla adatlapja. Táblák közötti kapcsolatok beállítása
- Adatok keresése, rendezése, szűrése
- Űrlapok készítése automatikusan, varázslóval. Űrlapok módosítása.
- Lekérdezések (választó, keresztáblás, frissítő, törlő lekérdezés...)
- Kifejezés-szerkesztő használata lekérdezésekben
- Jelentések. Jelentés létrehozása automatikusan, Varázslóval, csoportosítással, összesítéssel. Jelentés módosítása.

Közigazgatási informatika

A tantárgy célja: hogy a hallgatók megismerjék az informatikának az igazgatással összefüggő fogalmait, az informatika stratégiai és módszertani szerepét, az információs rendszerek fajtáit, osztályozási modelljét, fejlesztésük, bevezetésük technológiai lépéseit. Ismerniük kell az informatikai piac szereplőit és feladatait, az IT eszközök beszerzésének szabályait. El kell sajátítaniuk az adatvédelemmel kapcsolatos alapfogalmakat és az informatikai biztonság megteremtésének követelményeit. Ismerniük kell az elektronikus aláírás kezelésének feltételeit, megvalósításának módját.

Tematikai egységei

- Informatika – Információ – Információ technológia
- Az információs társadalom és a közigazgatás
- Információs Társadalom stratégiák
- Elektronikus kormányzat
- Az informatika módszertani szerepe és stratégiai jellemzői az igazgatásban
- Informatikai eszközök és szolgáltatások beszerzése
- Informatikai rendszerek üzemeltetése
- Adatvédelem, informatikai biztonság
- Az elektronikus aláírás
- Elektronikus közigazgatási kapcsolattartás és elektronikus közszolgáltatás
- Számítógépes információrendszerek az igazgatás szolgálatában

Fenti három tantárgyhoz a tanszék munkatársai által készített, hét modulból álló tankönyvsorozat, munkafüzet, gyakorló feladatokkal teli, komplex e-learning tananyag tartozik.

Közigazgatási menedzsment II. (E-government)

A tárgy a Közigazgatás-szervezési és Urbanisztikai Tanszék gondozásában szerepel a Kar kínálatában. „A tárgy oktatásának célja kettős: egyrészt az e-közigazgatás tudományának átfogó és strukturált bemutatása, másrészt a kapcsolódó elméletek gyakorlati jelentőségének bemutatása. A tárgy 2008 óta axiomatikus megközelítésben vizsgálja az e-közigazgatás tudományának általános és különös részét. Előbbiben adja az e-közigazgatás makro környezetét, míg utóbbiban annak mikrokörnyezetét.”⁸

A képzés alapjául Budai Balázs: „Az e-közigazgatás elmélete” című tankönyve és az Internetről elektronikusan letölthető tananyagok szolgálnak.

A tantárgy tematikai egységei:

- Az e-közigazgatás axiomatikus megközelítése
- Az e-közigazgatás társadalmi indoka: az információs társadalom
- Az információs társadalom és az elektronikus közigazgatás fejlettségének mérése
- Szolgáltató állam- e közigazgatás felfogások

⁸ BELÉNYESI E. (2009): *E-Government Tanulmányok*

- Tudásmenedzsment és e-közigazgatás
- Minőségirányítás és teljesítménymenedzsment
- Az e-közigazgatás jogi környezete
- Az e-közigazgatás back-office-a
- Atipikus megoldások és üzleti módszertanok
- Az e-közigazgatás gyenge pontjai
- Adatbiztonság, adatvédelem, information warfare

Digitális írástudás és E-közigazgatási ismeretek a mesterképzésben

Mobil elektronikus igazgatásszervezés (M-government)

„A tárgy oktatásának célja: egy felsőoktatásban egyetemi szinten képzett közigazgatási dolgozótól alapvető elvárás, hogy tudja, milyen technikai lehetőségek állnak rendelkezésére, milyen ügyvitelgyorsító hatást tölthet be egy-egy új szabvány. Fontos, hogy műszaki előképzettség nélkül érdemben el tudja helyezni a technikák egymáshoz való viszonyát. Felismerje a mobil-technikák közigazgatási alkalmazási lehetőségeit. Röviden, átlássa a mobilkormányzat eszközrendszerét és érvényesülési területét.”⁹

A képzés a Közigazgatás-szervezési és Urbanisztikai Tanszék gondozásában van. Alapjául Budai Balázs – Sükösd Miklós: „M-kormányzat – M-demokrácia” című tankönyve, az azt kiegészítő CD-ROM segédlet és az Internetről letölthető tananyagok szolgálnak.

A tantárgy tematikai egységei:

- A mobil közigazgatás pozicionálása
- Az m-közigazgatás jelenét és jövőjét befolyásoló tényezők
- A mobil közigazgatás technológiai háttere
- M-commerce
- A mobil közigazgatás üzleti háttere
- Készenléti rendszerek a közigazgatásban
- Az m-közigazgatás jogi környezete
- GNSS rendszerek és alkalmazási területek
- GALILEO
- MPS – LBS, helyzettudatosságra épülő megoldások.

Adatbázis-kezelés a közigazgatási gyakorlatban

A közigazgatási számítógépes munkavégzés döntő hányada adatbázis-kezelés, hiszen az igazgatás nyilvántartásai, az országos alapnyilvántartásoktól az egyedi nyilvántartásokig, az e-közigazgatás szolgáltatásai adatbázisok köré szerveződtek.

⁹ BELÉNYESI E. (2009): *E-Government Tanulmányok*

A tantárgy célja, megismertetni a hallgatókat a napi rutin mögött húzódó elméleti alapokkal, a tudatosabb, hatékonyabb munkavégzés érdekében. A tárgy keretében a hallgatók az elméleti alapok elsajátításán túl, konkrét esettanulmányokon, éles rendszerek példáin keresztül érthetik meg az elhangzottakat. A tárgyat a KIT gondozza.

A tantárgy tematikai egységei

- Az adatbázis-kezelés elméleti alapjai
- Az adatbázis-rendszerek fejlődése
- A közigazgatás információrendszerei, osztályozási modellje
- Információforrások együttműködése: adatbázis-szövetség, adattárház, adatközvetítés
- Esettanulmányok (Országos személyiadat-és lakcímnnyilvántartás, Országos Gépjármű nyilvántartás, A KSH információrendszere – adattárház, tájékoztatási adatbázis a gyakorlatban, Okmányirodai rendszerek, stb.)
- Az adatbázisok védelme, informatikai biztonság.

Dokumentum-kezelés és tájékoztató rendszerek a közigazgatásban

Az információs írástudás alapelvárásai a BA képzésben kerültek meghatározásra. Az információs társadalom azonban egyre többet kíván a számítógép felhasználóktól, mind a szolgáltatói, mind a felhasználói oldalon. Így ezen új ismeretek elsajátításának is lehetőséget kell biztosítanunk.

A tantárgy oktatásának célja: A félév végére a hallgató legyen képes a web felület irodai munkát támogató alkalmazására, önálló web lapok készítésére, adatok gyűjtésére elektronikus formanyomtatványok segítségével. Cél a közigazgatásban megjelenő dokumentumok integrált módon való kezelésének megismertetése. A közigazgatásban használt prezentációk és Web felületek elemzése, optimális információtartalmának meghatározása. Internet használata a közigazgatás szolgáltató funkciójának megvalósításában. A tárgyat a KIT gondozza.

A tantárgy tematikai egységei:

- Az elektronikus ügyirat fogalma, az elektronikus ügyirat elintézésének lehetőségei és biztonsági megoldásai.
- A hagyományos papír alapú ügykezelés. Elektronikus ügykezelés.
- Biztonsági követelmények. Elektronikus dokumentumok (pdf, html, ...)
- A papír nélküli iroda, az elektronikus polgármesteri hivatal kialakításának elvei, lehetőségei, a megvalósítás informatikai eszközei.
- Elektronikus közigazgatás.
- Webhelyek, portálok. Webkezelő programok.
- Elektronikus adatcsere. EDI alapfogalmak. EDI szabványok.
- Az adatbiztonság kezelése. Az elektronikus aláírás szerepe a közigazgatási okirat-hitelesítésben. Az elektronikus aláírás fogalma, szerepe, jogi vonatkozásai. Az elektronikus aláírás technikai megvalósítása.
- Tartalomkezelő rendszerek.

Az elméleti oktatást saját, gyakorlati munkavégzés egészíti ki, az alábbiak szerint:

- Szabványos irodai dokumentumok (Word).
- Űrlapok, illetve formanyomtatványok (Word).
- Elektronikus formanyomtatványok, űrlapok. Elektronikus formanyomtatványok készítése, majd mentése különböző formátumokban, PDF használata.
- Elektronikus dokumentumok keresése az Interneten, majd azok elemzése.
- Prezentáció-készítés adott közigazgatási témában csoportmunkával.
- Elkészült prezentációk bemutatása, elemzése, értékelése.
- Web felület használata, HTML formátum. Web szerkesztő program kezelése.
- Internetes bemutató anyag tervezése. készítése csoportmunkával.
- Kiadványkészítés.

Informatikai védelem a közigazgatásban

A tantárgy célja a hallgatók megismertetése az adatvédelem és az adatbiztonság alkotmányos alapjaival, összefüggéseivel. Az információs önrendelkezés és az adatvédelem szükségességének erősítése, tudatosítása a közigazgatási munkában mind jogi, mind műszaki oldalról. Az adatalany és az adat védelmének összefüggései, korszerű megközelítése. Az elektronikus jognyilatkozatok védelme jogi és műszaki eszközeinek bemutatása.

A képzés végére a hallgató kellő tudatossággal és tájékozottsággal kell, hogy alkalmazza az adatbiztonság eszközeit és ismernie kell az elektronikus jognyilatkozatok előállításának és felhasználásának közigazgatási vonatkozásait és magánjogi alapjait. (A diszciplína a KIT és a Magánjogi Tanszék gondozásában kerül oktatásra.)

A tárgy legfontosabb tematikai egységei

- Informatikai védelem és informatikai biztonság fogalma, az adatvédelem fogalma és összetevői.
- Az információs szabadság és az információs önrendelkezési jog kialakulása, közös fejlődése, törvényi szabályozásának modelljei.
- Az adatbiztonság fogalma, összetevői, az informatikai biztonsági környezet. Veszélyforrások és védelmi módszerek az informatikai biztonsági környezetben és azon kívül. Szervezeti és működési veszélyforrások és védelmi módszerek; humán veszélyforrások, védelmi módszerek; Az adatkezelő tevékenységi körén kívül eső veszélyforrások és védelmi módszerek.
- Fizikai veszélyforrások és védelmi módszerek. Logikai veszélyforrások, logikai védelmi módszerek, Malware-k típusai és az azok elleni védekezés, Kriptográfia.
- Az elektronikus jognyilatkozatok védelme, hitelessége és integritása, az elektronikus aláírás fogalma és joghatásai.

Az eddig felsorolt és részletezett tárgyak mindegyike az informatikai írástudást, valamint az e-közigazgatást érintő kötelező tárgyak voltak a BA és MA képzésben. Ezt a

listát, az említett tanszékek vonatkozásában számos, a témához kapcsoló kötelezően választható, ill. választható tantárgy egészíti ki.

E-közigazgatás a karközi képzésben

E-Government a Gazdaságinformatikai Szak, Közszolgálati Informatika Szakirányán

A BCE és a Siemens Nemzeti Vállalat vezetői 2004-ben együttműködési megállapodást írtak alá. A megállapodás értelmében a Siemens szakmai anyagok átadásával és előadások tartásával részt vesz az Egyetemen folyó közigazgatás-szervezési képzés e-kormányzás irányú továbbfejlesztésében, valamint a közalkalmazottak és köztisztviselők hasonló továbbképzésében. Kutatási és szervezetfejlesztési tevékenységével közreműködik továbbá a Siemens e-Government Akadémia és az e-Government szak megteremtésében.

A BCE – Siemens, az e-kormányzat területén végzett együttműködésének eredménye a Gazdálkodástudományi Kar gondozásában, a Gazdaságinformatikai Szak, Közszolgálati Informatika Szakirányán, az Információrendszerek Tanszék keretében megvalósuló e-Government tárgyú képzés.

A tantárgy tematikai egységei:

- Az e-igazgatási rendszerek szervezési, vezetési kérdései. Korszerű vezetési és irányítási kérdések
- e-igazgatási stratégiák, stratégia menedzsment.
- A köz- és államigazgatásban tárolt adatok kezelésével kapcsolatos probléma-területek (adatminőség).
- E-igazgatási rendszerek fejlesztési életciklusa, projekt tervezés.
- E-igazgatási rendszerek rendszerszervezési és rendszerelemzési módszerei.
- Új e-igazgatási rendszerek tervezési módszerei.
- E-igazgatási rendszerek kockázatelemzése és a kockázatok csökkentése.
- E-igazgatási rendszerek biztonsági kérdései.
- E-igazgatásban használható technológiai megoldások e-aláírás, digitális aláírás, azonosítás, hitelesítés, jogosultság megadása, nyomon követés módszerei.
- E-igazgatásban a személy azonosítás technológiai megoldásai a rendelkezésre álló szoftver és hardver eszközökkel.
- E-igazgatási rendszerek beszerzése, közbeszerzés kérdései.
- E-igazgatási példák: e-demokrácia, e-szavazás, e-közbeszerzés, stb.

E-szakigazgatás tantárgy az Informatikus és szakigazgatási agrármérnök alapszakon

A tárgy célja, hogy megismertesse a hallgatókat a különféle (ezek között az agráriummal szorosabban összefüggő) szakigazgatási ágakat támogató, meglévő és megvalósulás alatt álló elektronikus kommunikációs felületekkel. Képessé tegye őket a felépítésükkel és működtetésükkel kapcsolatos stratégiai koncepciók kialakítására.

A tantárgy tematikai egységei

- Az e-közigazgatás mibenléte.
- Az e-közigazgatás társadalmi oka, az információs társadalom.
- Szolgáltató állam, e-közigazgatási felfogások.
- Adatbiztonság, adatvédelem.
- Térinformatikai megoldások az agrár igazgatásban.
- E-agrárigazgatás.
- Bevezetés az e-business-be.
- Web 2.0 innováció, webfejlesztők.
- E-business és ellátási lánc menedzsment.
- Keresőmotorok, keresési stratégiák.

Szakirányú képzések, továbbképzések

A BCE Államigazgatási Továbbképző Intézet portfóliójában önálló szakként, illetve tantárgyként is helyet kapott az e-közigazgatás, valamint a közigazgatási informatikai ismeretek és/vagy az informatikai írástudás oktatása. Önálló szakok pl.

Közigazgatási modernizáció e-government szakirányú továbbképzési szak

A képzés főbb tanulmányi területei

- E-közigazgatási alapismeretek.
- Igazgatási rendszerelemzői ismeretek.
- E-közigazgatási modernizációs ismeretek.
- Kiegészítő szakmai ismeretek.

Igazgatási szoftverkezelő szakirányú továbbképzési szak

A képzés fő tanulmányi területei

- A közigazgatási informatika alapjai.
- Adatvédelem, informatikai biztonság a közigazgatásban.
- Táblázatkezelés.
- Adatbázis-tervezési gyakorlatok.
- Elektronikus ügyintézés.
- Bevezetés az elektronikus iratkezelésbe.
- Dokumentumkezelés és tájékoztató rendszerek a közigazgatásban.
- Csoportmunka és ügyfélkapcsolati szoftverek.

Tanfolyamok, önálló felnőttképzési programok

Elektronikus közigazgatási referens

Az akkreditált képzés középfokú végzettséggel rendelkező közigazgatási dolgozók, nem szakirányú végzettségű közigazgatásban dolgozni kívánóknak nyújt alapszintű e-közigazgatási ismereteket. A program célja olyan közigazgatási dolgozók képzése, akik

ismerik, megértik és alkalmazni tudják a közigazgatási modernizáció fő eszközrendszerét: az elektronikus technológiákat és ezek közigazgatási szerepét, célját, feladatait, perspektíváját.

A program tematikai egységei:

- A szolgáltató államtól az elektronikus közigazgatásig.
- Az e-közigazgatás jogi környezete.
- Közigazgatás-technológia.
- Térinformatikai megoldások a közigazgatásban.
- Csúcstechnológia a közigazgatásban.
- Bevezetés az elektronikus iratkezelésbe.

Elektronikus közigazgatás tanfolyam

Ez a 30 órás, elméleti tanfolyam a HEFOP-3.3.1.-P.2004-09-0146/1.0 projekt 2. komponensének keretében került kidolgozásra és többszöri megszervezésre.

A program tematikai egységei

- Információ-Tudás- Tartalom.
- Stratégiák.
- Portalógia.
- Adatbiztonság –Adatvédelem.
- Mobil közigazgatás.
- Térinformatikai és regionális e-kormányzat.
- Közigazgatás-technológia.
- Az e-közigazgatás jogi környezete.

Ügyiratkezelés elméletben és gyakorlatban

Az akkreditált, 60 órás felnőttképzési program célja olyan ügyviteli dolgozók képzése, akik ismerik és alkalmazni tudják az ügyiratkezelés informatikai eszközeit, a vonatkozó jogi, iratkezelési, adat- és titokvédelmi szabályok betartásával.

A program tematikai egységei:

- Az iratkezelés jogi alapjai.
- A közigazgatási hatósági eljárás alapjai.
- Iratkezelés a közigazgatásban.
- E-ügyintézés, elektronikus iratkezelés a közigazgatásban.
- Adatvédelmi előírások érvényesítése az iratkezelésben.
- Titokvédelmi ismeretek

Fentiekben főleg a közigazgatási képzés bázisintézményében, a BCE Közigazgatástudományi Karán, folyó képzésekről volt szó. Számos más képző intézmény portfóliójában is megtalálhatók azonban az informatikai írástudás fejlesztésére és/vagy az e-közigazgatásra, s tágabb értelemben a közigazgatási humán erőforrás fejlesztésre irányuló képzési modulok. Néhány példa a régióon belül:

Kormányzati Személyügyi Szolgáltató és Közigazgatási Képzési Központ (KSZK)

A KSZK célja, hogy a kiválasztással, az oktatással és a szakmai fejlesztéssel vezető szerepet töltsön be a korszerű emberi erőforrás gazdálkodási eljárások bevezetésében és elterjesztésében.¹⁰ Félévente megjelenő képzési portfóliójának célja, hogy az egyes képzések tematikus bemutatása révén megismertesse valamennyi érdeklődővel azt a közigazgatási program- és tudástárt, mely az elmúlt időszak módszertani fejlesztési munkájának eredménye.

2010-es tavaszi portfóliójuk az alábbi csoportosításban tartalmazott, összesen 90 tanfolyami kínálatot, melyeket kontaktórákon történő részvétellel, korszerű e-learning támogatással, vagy a két módszer együttes alkalmazásával terveztek:

- Közigazgatási Vezetői Akadémia 14
- Szervezetfejlesztés 20
- Szakmai továbbképzések 16
- Általános továbbképzések 12
- Közigazgatási vizsgákra, versenyvizsgára felkészítő tanfolyamok 28.

Neumann János Számítógép-tudományi Társaság (NJSZT) e-ügyintézés tanfolyam

Digitális esélyegyenlőség néven országos mozgalmat indított az NJSZT, melynek célja, hogy rövid időn belül mindenki teljes értékű tagja lehessen az információs társadalomnak. Ezért az infrastrukturális feltételek megteremtésén túl szükség van a számítógéphasználói ismeretek terjesztésére, illetve arra, hogy a mindennapok ügyintézését megkönnyítő elektronikus kormányzati és közigazgatási szolgáltatások iránt is valós igény teremtődjön.

E mozgalom jegyében indította az e-ügyintézés képzést, melynek vázlatos tematikája:

- Az elektronikus ügyintézéshez kapcsolódó fogalmak.
- Elektronikus kormányzat, www.magyarorszag.hu.
- Elektronikus ügyintézés az önkormányzatoknál.
- Internetes banki szolgáltatások, e-vásárlás.
- Sulinet Digitális Tudásbázis, virtuális könyvtárak.

ECDL képzések és vizsgák

Szintén az NJSZT a magyarországi programtulajdonosa az Európai Számítógép Használói Jogosítvány (European Computer Driving Licence, ECDL) megszerzésére irányuló, nemzetközi akkreditációval és minőségbiztosítással rendelkező vizsgarendszernek.

E nemzetközi jogosítvány megszerzése a regisztrációt követően 7 vizsga modul sikeres teljesítésével lehetséges. Ezek a modulok:

- IKT alapismeretek
- Operációs rendszer

¹⁰ Kormányzati Személyügyi Szolgáltató és Közigazgatási Képzési Központ Portfólió 2010 tavasz.

- Szövegszerkesztés
- Táblázatkezelés
- Adatbázis-kezelés
- Prezentáció
- Internet és Kommunikáció.

A kötelező modulokon túlmenően, ma már lehetőség van további 7 modul közül is választani az érdeklődőknek.

A BCE KIK Közigazgatási Informatikai Tanszéke egyike a régióban működő 114 vizsgaközpontnak, ahol - több esetben tanfolyammal egybekötve - lehetőséget kínálunk hallgatóinknak, vagy a közigazgatás különböző területeiről érkező munkatársaknak a vizsgák letételére. Az utóbbira két példa:

- A TEMPUS PHARE projekt (IB_JEP-14180-1999) „Magyar köztisztviselők felkészítése az EU csatlakozásra” keretében 171 fő, közigazgatási dolgozó részére szerveztünk ECDL vizsgára felkészítő tanfolyamot. A projekt 2001-es zárásáig 85 fő, a fejenként 7 vizsga sikeres letételét követően, bizonyítványt is szerzett.
- A HEFOP-3.3.1-P.-2004-09-0146/1.0 „A felsőoktatás szerkezeti és tartalmi fejlesztése – A felsőfokú közigazgatási szakemberképzés szerkezeti és tartalmi megújítása – a felsőfokú végzettségűek gyakorlatorientált alapképzése, át-és továbbképzése széles társadalmi érdekképviseleti támogatottsággal, a megújuló közszolgálat igényei szerint” című projektben 83 fő felkészítését végeztük, kontaktórákkal, tutorálással, és e-learning támogatással.

MTA SZTAKI Elektronikus Kormányzati Módszertani Központ

Az MTA SZTAKI EMMK oktatási kínálatában szerepel, főként önkormányzati dolgozóknak szánva, az „E-közigazgatás alapja” elnevezésű kétnapos képzés, melynek során átfogó képet kapnak a résztvevők az elektronikusan megvalósított igazgatási szolgáltatások működéséről.

SZÁMALK Szakközépiskola és OKTÁV Továbbképző Központ Zrt.

Mindkét képző intézmény keretében elsajátítható az IT kommunikációs szolgáltató (IT mentor) középfokú OKJ-s képzés. A program célja olyan tudást közvetítő, közszolgálatot végző szakemberek képzése, akik helyi szinten tudják segíteni a felhasználókat az infokommunikációs eszközök használatának készségszintű elsajátításában.

A jövő tervei, az e-közigazgatási képzések kihívásai

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv programjai

Az elektronikus közigazgatási szolgáltatások kiépítése új lendületet kapott a közigazgatás korszerűsítését megcélzó operatív programok, az Államreform Operatív Program

(ÁROP) és az Elektronikus Közigazgatás Operatív Programban (EKOP) beindításával. Az Új Magyarország Fejlesztési Terv ezekkel a programokkal két kiemelt beavatkozási irányt fogalmazott meg az államreform területén, ezek a közigazgatás megújítása, másrészt a közigazgatási szolgáltatások korszerűsítése.

Az ÁROP átfogó célja, hogy növekedjen a közigazgatás teljesítménye, és a közigazgatás járuljon hozzá az ország társadalmi és gazdasági versenyképességének javításához. Az EKOP átfogó célja a közigazgatás és közszolgáltatások hatékonyságának és minőségének növelése.¹¹

Ez utóbbi cél elérésében fontos helye van az E-közigazgatási Tudásportál fejlesztéseknek, melyek keretében megvalósuló két legfontosabb informatikai fejlesztés az e-közigazgatási Tudásbázis és az annak tartalmát megjelenítő e-közigazgatási Tudásportál.

- Az e-közigazgatási Tudásbázis a fejlettebb, testre-szabottabb szolgáltatások előkészítésével, a jól bevált gyakorlatok gyűjtésével támogatja a back office fejlesztéseket.
- Az e-közigazgatási Tudásportál a Tudásbázisban felhalmozódó ismeretanyag disszeminálásával hozzájárul a köztisztviselők e-közigazgatási kompetenciájának növeléséhez.

E-government mesterszak szakirány

Az e-közigazgatás sikeresebbé tételéhez egyrészt a szolgáltatások színvonalát, másrészt az állampolgárok tudását is növelni kell. Ez utóbbit célozza az a terv is, amely az e-közigazgatási ismeretek oktatását a közigazgatási menedzser mester szak képzésének szakirányává emelné.

A közigazgatás modernizációs folyamatának egyik elengedhetetlen lépése az infokommunikációs eszközök széles tárháza használatának bevezetése és elterjesztése a közigazgatás valamennyi munkafolyamatában. A modernizáció gördülékeny és sikeres végrehajtása megfelelő oktatási háttérrel és potenciált feltételez. A BCE Közigazgatástudományi Kara a tervezett szakiránnyal kíván megfelelni a korszerű technológiák alkalmazása miatt átalakuló közigazgatási munkafolyamatok gyakorlatban történő megjelenése nyomán keletkező akadémiai, képzési elvárásoknak.

A szakirány tervezésénél az EU e-government CLBPS (Common List of Basic Public Services EU 1999) szofisztikációs szintjeihez illeszkedő elméleti és alkalmazás-orientációs szintjeihez igazodtunk, az alábbi struktúra szerint:¹²

¹¹ BELÉNYESI E (2009): *E-közigazgatás a magyar felsőoktatásban és továbbképzésben*

¹² HORVÁTH K - TÓZSA I. (2008): *Javaslat a Közigazgatási Mesterképzési szak E-government szakirány létrehozására* (belső vitaanyag)

1. Táblázat: A tudományterületek és a tervezett tantárgyak megoszlása

		Társadalom- tudományi	Infor- matikai	Jogi	Igazgatás- szervezési
Elméleti tantárgyak száma		4	5	3	4
Alkalma- zás orien- tációjú tan- tárgyak	1-2 CLBPS szofisztikációs szint	2	3	1	3
	3-5. CLBPS szofisztikációs szint	2	2	1	1

Forrás: Horváth – Tózsá: Javaslat a Közigazgatási Mesterképzési szak E-government szakirány létrehozására (belső vitaanyag)

Tekintettel arra, hogy a tervben nem önálló mester szakról, hanem választható szakirányról van szó, figyelembe vettük a létező Közigazgatási mesterszak tantárgyi struktúráját és tematikáját.

A tervezett képzés tantárgyi moduljai

- Az e-közigazgatás jogi környezete és a hatósági elektronikus ügyintézés
- Informatikai stratégia-alkotás
- Dokumentum-kezelés és tájékoztató rendszerek közigazgatásban
- Informatikai rendszerek fejlesztése és üzemeltetése
- Interaktív szervezeti kommunikáció
- Tudásmenedzsment a közigazgatásban
- E-ügyiratkezelési gyakorlat
- E-bíróság, e-közbeszerzés
- Adatbázisrendszerek elméleti alapjai és megvalósítása
- Elektronikus média és közszolgálat
- Közigazgatási portálok tervezése és működtetése
- Teleház, online közösségek és közszolgáltatások

Tanfolyamok, továbbképzések

Amíg az e-közigazgatási Tudásbázis és Tudásportál fejlesztése, valamint az e-közigazgatási mesterszak szakirány akkreditálása hosszú- ill. középtávú programoknak tekinthetők, addig napjainkban folyamatos igény van az informatikai írástudás elsajátítására, fejlesztésére, illetve az e-közigazgatás témájú képzésekre, továbbképzésekre. Két példa a legutóbbi, napjainkban tervezés alatt álló továbbképzések közül:

Office 2007 alapszintű és haladó tanfolyamok

A Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Közigazgatási Stratégiáért Felelős Helyettes Államtitkár Titkársága a Microsoft Office 2007 integrált irodai programcsomag elemeinek oktatására vonatkozó tanfolyamokat szervez a Kormányzati Személyügyi Szolgáltató és Közigazgatási Képzési Központon keresztül, kezdő (Word, Excel, PowerPoint, Outlook) és haladó (Word, Excel, Access, InfoPath) felhasználók számára.

Az Adatvédelmi Biztos Irodája, 2011. februárjában induló továbbképzést tervez, nem informatikus munkatársai számára, az alábbi témakörökben:

- IT biztonság
- Közigazgatás
- Elektronikus aláírás, nyilvános kulcsú kriptográfia elmélete és gyakorlati alkalmazása
- Anonimizálás technikai lehetőségei/elemei, pl. hash függvények és a követendő helyes gyakorlat
- Adatvédelem, adatbiztonság és adatmegőrzés a hírközlés területén, ill. modern technológiák
- Cloud computing – számítási felhő
- DLP – data leak prevention (kémprogramok)
- Titkos információgyűjtés
- Titokvédelem: új szabályok, fizikai és elektronikus biztonság, adminisztratív biztonság
- Europol, Schengeni információs rendszerek működése

Nemzeti Közzolgálati Egyetem

A jövő új kihívás elé állítja a közzolgálati szakemberképzés szereplőit, az 1278/2010. (XII. 15.) Korm. határozattal, miszerint:

„A Kormány a honvédelmi és katonai felsőoktatást végző Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, a rendvédelmi és rendészeti felsőoktatást képviselő Rendőrtiszti Főiskola és a Budapesti Corvinus Egyetemtől különváló, a közigazgatási felsőoktatást alaptevékenységként folytató Közigazgatás-tudományi Kar egyesülésével – a három intézmény hagyományainak megőrzése mellett, a szorosabb oktatási és kutatási együttműködés, valamint a hatékonyabb működtetés érdekében – elrendeli a Nemzeti Közzolgálati Egyetem létrehozását.

A Nemzeti Közzolgálati Egyetem a felsőfokú közzolgálati szakemberképzés bázisintézményeként, az egyesülő intézmények jogutódjaként 2012. január 1-jén kezdje meg működését. A jogelőd intézmények a Nemzeti Közzolgálati Egyetem önálló egyetemi karaiként működjenek.”¹³

¹³ 1278/2010. (XII. 15.) Korm. határozat a Nemzeti Közzolgálati Egyetem létrehozásáról

Irodalomjegyzék

1. Horváth - Orbán – Kőnig - Kohány: A közigazgatási informatika alapjai BCE KIK jegyzet, Budapest, 2009
2. Belényesi Emese: E-közigazgatás a magyar felsőoktatásban és továbbképzésben E-Government Alapítvány a Közigazgatás Modernizációjáért, Budapest, 2009 ISSN 1785-6108
3. Budai Balázs Benjamin: Az e-közigazgatás elmélete. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2009
4. Fejes Gábor: A kultúraváltás szükségessége a közigazgatás emberi erőforrás menedzsmentjében: 5th International Conference on Management and Benchmarking 2007. június 1-2 Budapest
5. Dr. Szakács Gábor Csc.: A magyar közigazgatás emberi erőforrás fejlesztése 2007-2009 között Kormányzati Személyügyi Szolgáltató és Közigazgatási Képzési Központ, Budapest, 2009
Internet források
6. Kormányzati Személyügyi Szolgáltató és Közigazgatási Képzési Központ: Portfólió 2010 tavasz <http://www.kszk.gov.hu>
Egyéb források
7. Horváth – Tózsza: Javaslat a Közigazgatási Mesterképzési szak E-government szakirány létrehozására (belső vitaanyag) 2008.november
8. „Hatékony állam, szakértő közigazgatás, versenyképes társadalom” projekt. Az E-kormányzás műhely tézisei BCE KIK
9. Nemzeti Informatikai Stratégia Kezdeményezés, 1995
10. Nemzeti Információs Társadalom Stratégia 1.0 verzió A Miniszterelnöki Hivatal Informatikai Kormánybiztossága, 2001
11. Magyar Információs Társadalom Stratégia, Informatikai és Hírközlési Minisztérium, 2003
12. eKormányzat 2005 E-Kormányzat Stratégia és Programterv Miniszterelnöki Hivatal Elektronikus Kormányzati Központ, 2003 Jogforrások
13. 1126/2003 (XII.12) Korm. határozat a Magyar Információs Társadalom Stratégiáról és annak végrehajtásáról
14. 1278/2010. (XII. 15.) Korm. határozat a Nemzeti Közszolgálati Egyetem létrehozásáról